

Wêreldoseanedag: Om voordeel uit Afrika se mariene beskernde gebiede te trek

Francis Vorhies*

Die tema vir vanjaar se Wêreldoseanedag (8 Junie) is "Sterk mariene beskernde gebiede vir ons blou planeet." Al is dit 'n baie toepaslike oseaanverwante kwessie wat ons aandag verdien, moet ons ook die volgende vraag vra: Wat van sterk mariene beskernde gebiede vir die mense én ons planeet?

Die Verenigde Nasies (VN) se Doelwit vir Volhoubare Ontwikkeling (DVO) 14 doen 'n beroep op ons om "die oseane, seë en mariene hulpbronne te bewaar en volhoubaar te gebruik vir volhoubare ontwikkeling." Dit beteken om dit verantwoordelik tot ons voordeel te gebruik. Daarbenewens poog die Kunming-Montreal Globale Biodiversiteitsraamwerk (GBF) Teiken 9 om te "verseker dat die bestuur en gebruik van natuurlewespesies volhoubaar is, en sodoende sosiale, ekonomiese en omgewingsvoordele vir mense te bied." Dit is belangrik om daarop te let dat die GBF die bereiking van die DVO'e ondersteun. So, terwyl ons Wêreldoseanedag vier, kan ons vra hoe Afrikane baat vind by hulle Mariene Beskernde Gebiede (MBG'e) en die natuurlike mariene hulpbronne wat hulle bewaar.

Daar is honderde MBG'e in die waters rondom Afrika. Hulle kan in die Atlantiese Oseaan, die Indiese Oseaan, die Middellandse See en die Rooisee gevind word. Suid-Afrika alleen het meer as 40 MBG'e binne sy kontinentale Eksklusiewe Ekonomiese Sone – 'n gebied waar 'n staat soewereine regte het om natuurlike hulpbronne te verken, te ontgin, te bewaar en te bestuur – plus 'n groot MBG rondom die Prins Edward-eilande in die suidelike Indiese Oseaan. Hoe baat Suid-Afrikane by hulle MBG'e?

Aangesien MBG'e daarop gemik is om mariene natuurlewe te bewaar, lewer hulle 'n verskeidenheid omgewings- of ekologiese voordele, insluitende die verskaffing van veilige habitate vir die instandhouding en herstel van bevolkings van visse, skilpaaie, pikkewyne en ander seevoëls. Hulle bied ook natuurlike verwysingsplekke vir navorsing oor ekostelselweerstand, die impak van klimaatsverandering en die volhoubare bestuur en gebruik van mariene spesies.

Wat veral belangrik is, is dat MBG'e tasbare ekonomiese voordele kan lewer, insluitende ondernemingsgeleenthede wat met mariene toerisme en volhoubare visserye verband hou. In Suid-Afrika sluit toerismegeleenthede bootvaart, ontspanningsvisvang, duik en selfs haaihouduik in.

Wat hengel vir ontspanning betref, het die Suid-Afrikaanse Vereniging vir Mariene Biologiese Navorsing 'n [kaart met geografiese ligginginligting](#) vir hengelaars ontwikkel om hulle te help om sones en verwante regulasies binne MBG'e te identifiseer. Dit fasiliteer wettige en volhoubare toegang tot MBG'e vir hierdie gebruikers. Om vissers in die Wes-Kaap te help, het [ABALOB](#) 'n program met 'n handelsapp genaamd "[Fish With](#)

[a Story](#)" ontwikkel. Dit stel sjefs en tuiskokke in staat om direk met kleinskaalse vissers wat in en naby MBG'e werk en volhoubare oesmetodes gebruik, te skakel.

Die [aanlyn platform](#) vir Suid-Afrika se MBG'e beklemtoon die diversiteit van werksgeleenthede wat deur die oseaan-ekonomie geskep word en deur MBG'e ondersteun word, insluitende:

- Duisende wat vir visserymaatskappy werk
- Honderde wat as toergidse werk, byvoorbeeld vir walviskyk en bootvaarte
- Gemeenskapsdienste aan MBG-besoekers, insluitende verblyf, restaurante en plaaslike handwerk
- Bestuursposte wat aan MBG'e gekoppel is, insluitende parkbestuurders, veldwagters en instandhoudingspersoneel.

'n Onlangse [meestersgraadstudie](#) by die Universiteit Stellenbosch oor die bestuur van Suid-Afrika se MBG'e het die regering se verbintenis deur sy Operasie Phakisa-inisiatief beklemtoon "om te verseker dat Suid-Afrika deur werkskepping en 'n verhoogde BBP ekonomiese voordeel uit die oseaan trek". Een voorbeeld is die privaat-openbare ekotoerisme-vennootskap by die De Hoop MBG. Die studie het die volgende opgemerk: "Hierdie vennootskap het die plaaslike gemeenskap deur werkskepping, kapasiteitsbou en opleidingsgeleenthede, indiensneming en inkomstedeling bevoordeel."

Soos dit in Suid-Afrika se [verklaring](#) by die onlangse VN-oseaankonferensie (2025) beklemtoon is, bevorder die land "inklusiewe en volhoubare groei in oseaangebaserde sektore soos vissery, toerisme, skeepvaart en akwakultuur." Hierdie pogings word deur mariene ruimtelike beplanning en sterk omgewingsbeskermings ondersteun". MBG'e is "'n sentrale pilaar" in Suid-Afrika se strategie om te verseker dat oseane tot "klimaatregulering, voedselsekerheid, lewensbestaan en ekonomiese ontwikkeling bydra".

'n Onlangse [studie](#) wat in *Marine Policy* verskyn het, het egter tot die gevolgtrekking gekom dat "Suid-Afrika se MBG-stelsel die potensiaal het om belangrike uitkomstevir die mariene omgewing en sosio-ekonomiese voordele vir sommige gebruikers te verseker indien daar doeltreffende bestuur en afdwinging is." Die studie het daarop gewys dat "voortdurende hulpbron- en kapasiteitsbeperkings" die bestuur en gebruik van MBG'e vir bewaring en ekonomiese uitkomstevir terughou. Hierdie waarneming kan as goeie nuus gesien word omdat dit erken dat om MBG'e sterker te maak, soos vanjaar se Wêreldoseanedag versoek, eintlik vir beide mense en die planeet goed sal wees.

In Suid-Afrika en regoor Afrika het sterker MBG'e 'n werklike geleentheid om nie net mariene natuurlewe te bewaar nie, maar ook verbeterde lewensbestaansvoordele vir mense te lewer.

***Dr Francis Vorhies is verbonde aan die Afrika Wildlewe-ekonomieë Instituut by die Universiteit Stellenbosch.**